

Værfts-Magazinet

Nr. 3

September 2010

9. årgang

Fredriksvern Værfts Venner

Fredriksvern Verfts Venner

Innhold:

- Forsidebilde: Vordende studenter ved Politihøgskolen
ankommer Fredriksvern verft 19. august 2010.
Foto: Siw Normandbo/Østlandsposten
- Side 2: Innholdsfortegnelse og FVV formålsparagraf
- Side 3: Formanden har ordet og redaksjonelt
- Side 4-5: Værfts-Magazinet besøker Politihøgskolen
- Side 6-7: Fra åpningen av Politihøgskolens avdeling
Stavern 19. august 2010
- Side 8-9: Vernede bygninger ved Fredriksvern Verft
- Side 10: Fredriksvern saluttbatteri – hva nå?
- Side 11: Den kulturelle skolesekken
- Side 12-13: Sommerbilder fra verftet
- Side 14-16: Prosjekt Orlogsbriggen «Fredriksvern»
- Side 17-19: Tyttebærkrigen
- Side 20-21: Klipp fra arkivet
- Side 22: Kommandersersjantrommet
- Side 23: Kull 9/1955 jubilerer
- Baksiden: Brigader (p) Finn Otterstads tale 17. mai 2010

**Våre hjemmesider finner du på
www.fvv.stavern.no**

Foreningen – info

Fredriksvern Verfts Venner er en ideell organisasjon som ble stiftet 31 januar 2002. Foreningen skal arbeide for å bevare og forskjønne Fredriksvern verft med Stavern fort og blokkhusene samt å formidle kunnskap om disse nasjonale kulturminners historiske og kulturelle betydning. Videre skal foreningen bidra til at Fredriksvern verft skal være en arena for kulturaktiviteter tilpasset bygningene og området historie og særpreg. Som et ledd i informasjonsarbeidet forestår foreningens medlemmer guiding på verftsområdet. Om sommeren er det faste omvisninger flere ganger ukentlig. I tillegg er det mulig å bestille guidede turer for grupper hele året. Henvendelser om dette kan gjøres til venneforeningen direkte, til Larvik turistkontor eller hotell Wassilioff. Venneforeningen står også for driften av Galeimuseet i Galeiskur nr 16. Museet er åpent for publikum i sommerhalvåret, men kan åpnes for omvisning av grupper hele året. Foreningen utgir i tillegg et historisk magasin «Værftsmagazinet» som bringer artikler og bilder knyttet til verftets mangeårige historie som forsvarsanlegg. Medlemskap i foreningen er åpent for alle.

Værfts-Magazinet:

Ansvarlig redaktør:	P: 33 19 72 65	
Per Inge Steien	M: 92 85 91 12	ping-ste@online.no
Leder redaksjonskomiteen:		
Kjell R. Bugge	P: 33 11 66 18	
	M: 992 08 711	buggekjell@online.no
Redaksjonsmedarbeider:	P: 33 11 43 95	
Jahn H. Schipsted	M: 411 26 513	jahn.schipsted@bluezone.no
Redaksjonsmedarbeider:		
Peter Lynge Nissen	P: 33 13 07 03	peterln@online.no
Redaksjonsmedarbeider:		
Rune Sørli	M: 900 19 145	ru-soerl@online.no
Redaksjonsmedarbeider:		
Erling H. Halvorsen	M: 930 92 360	erling.hedly@c2i.net

Formanden har ordet

Nå bygges det igjen på verftet. I skur 13 er beddingene klare for to sjefs-sjalupper lik den som ble bygget for briggen Fredriksvern. Bak prosjektet står noen ildsjeler i Stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksvern og Kystlaget Fredriksvern. Byggeprosessen skal være formid-

lingsarena for barn og unge med hensyn til kystkultur, og Fredriksvern Verfts Venner er invitert til å inkludere en presentasjon av dette prosjektet under sine guideoppdrag ved veftet. Det gjør vi så gjerne så snart vi har lært oss leksen. Venneforeningen betrakter dette tiltaket som en enorm berikelse av miljøet ved verftet, og som et spennende tiltak for barn og unge med interesse for sjøen og båtliv. Vi håper inderlig at de menneskene som har tatt denne utfordringen, må lykkes i sine anstrengelser – det fortjener de absolutt.

I Kadettbrakken bygges det brakker. Vår tids brakkebaron er Arne Naper som bygger tyskerbrakker i mikrostørrelse på løpende bånd. Modellen av verftet slik det så ut under andre verdenskrig går fremover med diskusjoner og bildestudier, spørsmål med og uten svar – på evig leting etter slik det var. Det rommet som skal huse denne modellen ønsker vi skal inneholde et representativt utvalg

av gjenstander, bilder og dokumenter fra krigens dager og vi oppfordrer alle lesere av magasinet og som mener de sitter inne med noe som kan brukes i utstillingen om å ta kontakt med oss. Hver mandag på denne tiden av året finner dere oss på kontoret i Kadettbrakken mellom kl 1000 og kl 1400.

Og så har politi-studentene kommet på plass. I dette nummeret av Værfts-Magasinet er denne begivenheten viet stor oppmerksomhet, og vi som tidvis besøker leiren opplever den nye tiden som smågrupper av uniformerte elever og instruktører spredt rundt på plener og parkeringsplasser, ivrig opptatt av trening for politiyrket. Vi ønsker både ledelse, instruktører og studenter hjertelig velkomne til vårt etter hvert så store og mangesidige miljø ved Fredriksvern verft. Hvis ledelsen finner tid til det, så tar våre guider gjerne oppgaven å fortelle studentene litt om verftets tilblivelse og historie opp gjennom tidene.

Ellers er vår årlige flaggheisetur på planleggingsstadiet med reisemål Holmen verft i København. Foreløpig er ingen beslutninger tatt, men styret regner med at et reiseopplegg vil være klart i løpet inneværende måned. Selve turen planlegges gjennomført i siste halvdel av oktober.

Til slutt en stor takk til guider, flaggheisere, museumsvakter, modellbyggere og ellers alle som bidrar til driften av vår forening.

*Per Inge Steien
Leder FVV*

Redaksjonelt

Kjære leser!

Det har igjen skjedd et kvantesprang på Fredriksvern verft. Denne gangen er det oppstarten av bachelorutdanningen for Politihøgskolen som borger for dette. Nye studenter og nye instruktører øker aktiviteten på Verftet ytterligere, og denne må vel nå kunne sies å ha passert det kvantum Luftforsvaret borget for her på begynnelsen av dette millennium. PHS' etablering er hovedoppslaget i dette nummeret av vårt magasin, og vi vil sikkert komme tilbake til politietatens virke her på verftet ved senere anledninger.

Vi vil beklage at vår påbegynte serie med «Værftsminner» ikke er å finne i dette nummeret. Vedkommende som hadde tatt på seg å skrive dette, er alvorlig syk, men håper å kunne komme tilbake ved en senere anledning. Dessverre har det ikke vært tid til å finne erstatter. Vår neste utgivelse som er planlagt like før jul, vil i all hovedsak fokusere på det faktum at Fredriksvern verft i 2010 har eksistert i 260 år. Ikke akkurat noe jubileum, men en anledning til å stoppe opp og se noe tilbake. Vi håper også å få plass til en ekstra julegave til våre medlemmer i «julenummeret».

Til sist – vår oppfordring om at du som leser aktivt kan delta i utformingen av Værfts-Magasinet står ved lag. Innlegg og bilder kan sendes elektronisk til fvv.stavern@online.no. Vi ønsker alle våre lesere en fortreffelig høst og håper mange av dere vil legge besøk til Fredriksvern verft i tiden som kommer – kanskje til årets høstutstilling i oktober?

Med vennlig hilsen Værft-Magasinet's redaksjonskomité

Værfts-Magazinet besøker Politihøgskolens avd. i Stavern

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Fredriksvern verft må kunne sies å ha vært heldig med ny-etableringer på Verftets områder etter at Luftforsvaret la ned sin virksomhet her i 2002. Institusjoner som Justissektores kurs – og øvingscenter (JKØ), Hovedkvarteret til Utrykningspolitiet, Ledelsen for Vestfold sivilforsvarsdistrikt, bare for å nevne noen, er vel på plass innenfor vøllene. Og siste tilvekst er Politihøgskolen (PHS) som nå etablerer en egen avdeling med bachelorutdanning for politistudenter ved Fredriksvern verft fra 19. august 2010.

Politiinspektør Siw Thokle.

Værfts-Magazinet besøkte Politinspektør Siw Thokle en flott sommerdag i midten av juli. Som avdelingsleder for PHS i Stavern, har Thokle en tid vært på plass i 3. etasje på Undervisningsbygget, dette sammen med noen av sine nære medarbeidere, for å forberede politistudentenes ankomst og den offisielle åpningen 19. august.

Inspektør Thokle ble uteksaminert fra PHS i Oslo i 1991 og ble umiddelbart gitt «en voksen» oppgave. Hun fikk stilling ved Leka lensmannskontor i Nord-Trøndelag, og ved ankomst dit ble hun konstituert som lensmann. Litt av en start for en nyutdannet politikvinne. Senere i karrieren ble det tjeneste både ved Vestfoldpolitiet og ved PHS i Oslo. Ved PHS spesialiserte hun seg bla innenfor feltet avhørsteknikk. I 2006 fikk hun stillingen som lensmann i Stokke, før hun ble tilsatt som den første avdelingsleder ved PHS i Stavern våren 2010.

Og man kan jo undre seg over hvorfor PHS etablerer en egen avdeling i Stavern. Til det svarer Thokle at dette er et resultat av den rød-grønne regjeringens lovnad fra valgkampen om å øke antall politistudenter. En økning fra 552 til 720 pr år kunne ikke akkumuleres ved de allerede tre utdanningsinstitusjonene som PHS råder over i Oslo, Bodø og på Kongsvinger, og siden en form for politiutdanning allerede var etablert i Stavern i form av JKØ, var det naturlig at denne muligheten ble vurdert og senere valgt.

Med sine 16 medarbeidere i staben og et varierende antall time – og gjesteforelesere, begynner ting å falle på plass for avdelingen i Stavern, slik at det meste skal være klart til oppstarten. Bygningsmessig har det foreløpig blitt gjort små forandringer ved Verftet for å tilpasse seg PHS ankomst og oppstart. Et lokale for undervisning i arrestasjonsteknik har blitt klargjort i underetasjen på en av forlegningene. Det neste som skal på plass er et auditorium med plass til 182 personer. Her starter arbeidet forhåpentligvis opp innen utgangen av august og er planlagt ferdig i mai 2011. I til-

legg er det lagt inn en stor ressurs på oppussing av eksisterende lokaler, etablering av kriminalteknisk rom, innkjøp av garderobeskap m.m. Ut over dette vil PHS ikke i vesentlig grad skyte inn midler til nyetableringer eller større restaureringsarbeider ved Verftet. Til det er usikkerheten om framtiden for PHS i Stavern for stor. Utvidet kapasitet i gymnastikksal og styrketreningsrom er noe som står på ønskelisten, men må nok vente inntil videre.

Det leder uvegerlig inn på spørsmålet – hvor lenge kan vi forvente at PHS avdeling Stavern blir opprettholdt? Thokle gir oss det svaret ved å forklare litt om PHS' utdanningsinstitusjoner i Oslo, Bodø, på Kongsvinger og nå også i Stavern. PHS skal utdanne 720 studenter fra høsten 2010. Kongsvinger utdanner kun 1. års studenter og i et antall av 144. Bodø og Stavern gir sammen med Oslo en tre årig bachelorutdanning, hvor elevene fra Kongsvinger fordeles på disse tre stedene etter at de er ferdige med 2. året i sin utdanning, praksisåret. Denne desentraliserte utdanningen skyldes plassmangel ved PHS i Oslo, og det er en intensjon om å samle all politiutdanning på bachelornivå i Norge der. Men foreløpig er det ikke avsatt økonomiske midler til nybygging og det er i denne sammenheng vi må se hvor lenge PHS kan bli i Stavern. Ut fra dagens situasjon antyder Siw Thokle 7 – 8 år, men med mange usikkerhetsfaktorer tilknyttet dette.

Hva så med studentene som nå kommer til Stavern? Får de samme fullverdige utdanning som sine medstudenter i feks Oslo? Politispektør Thokle forteller at Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) kvalitetssikrer utdanningen ved i Stavern, og at denne er fullt på høyde med tilsvarende utdanning andre steder i landet. De som tjenestegjør i den faste staben til Thokle har forpliktet seg til innen 2 år, å ta utdanning innen pedagogikk. Studielederen ved PHS avd Stavern har master i pedagogikk. I tillegg så hentes som tidligere nevnt time – faglærere innenfor flere spesialfag. Disse kommer fra Høgskolen i Vestfold, Oslo, Bergen og Trondheim. Ved PHS skal det utdannes politifolk som er gode i generelt politiarbeide. Spesialistutdanning kommer eventuelt senere i karrieren. Så ut fra avdelingslederens synspunkt vil utdanningen i Stavern ikke ligge noe tilbake for den utdanningen som gis ved tilsvarende utdanningsinstitusjoner i Oslo, Bodø eller Kongsvinger. Thokle framhever også det meget gode samarbeidet som er opprettet på det pedagogiske området ved Høgskolen i Vestfold, et

samarbeide som hun håper vil videreutvikle seg til glede og nytte for begge parter.

De 168 studentene som nå begynner i Stavern er valgt ut fra en søkermasse på 350 som hadde Stavern som førsteprioritet. Dette er noe som Thokle mener er meget gunstig. Det borger for å få godt motiverte studenter til den nye avdelingen. Men det er 3 krevende studieår som ligger framfor studentene. 1. og 3. året vil være ved skolen i Stavern, og 2. året vil være praksisår ute ved en politienhet (driftsenhet). Studentene selv må betale hele utdanningen, samt skaffe seg et sted å bo. Noen av måltidene kan kjøpes på messe ved Verftet, men i all hovedsak må studentene selv sørge for sin egen forpleining. Studielån kan søkes, men at dette er et økonomisk løft for de som i framtiden skal ta vare på vår sikkerhet, det er sant og visst. Thokle forteller også at det er ikke garantert at alle får fast jobb etter endt utdanning. Dette er avhengig av tildelte budsjetter og hvor mye som settes av til lønn. Politiet opererer ikke med et fast antall stillingshjemler. Det er f.eks. opp til den enkelte politimester eller lensmann å avgjøre hvor mye vedkommende ser seg i stand til å sette av i sitt tildelte budsjett til lønn og derved stillinger. Så politiutdanningen er både krevende og ikke minst spennende, i flere betydninger av det siste ordet.

Kan vi så forvente å se uniformerte PHS studenter i bybildet slik som mange tidligere var vant til å se Luftforsvarets offiserer og soldater i sine uniformer i Staverns gater? Til det vil nok svaret være nei sier Thokle. Politistudentene har ikke politimyndighet, og vil derfor ikke kunne opp tre i uniform på egenhånd i nærområdet. Det vil kunne føre til misforståelser og forvirring dersom en situasjon hvor politinærvær er påkrevet. Men det er klart, med 168 unge mennesker de 2 første årene og 336 fra høsten 2012, vil dette være en gruppe unge mennesker som vil kunne være med på å sette preg på bybildet både i Stavern og andre byer og tettsteder i Vestfold i årene framover.

For oss som til daglig har vår gange på Fredriksvern verft vil etableringen av PHS avdeling Stavern medføre nye medarbeidere og økt aktivitet innenfor Verftets valler. Vi ønsker politispektør Siw Thokle og hennes medarbeidere velkommen til Fredriksvern verft og til lykke med den offisielle åpningen 19. august. Likeledes ønsker vi politistudentene velkommen og vi håper de, sammen med ledelsen for PHS i Stavern, vil finne seg tilrette både på Verftet, i Stavern, i Larvik kommune og i Vestfold.

Politihøgskolens avdeling i Stavern høytidelig åpnet

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

På kronprinsesse Mette – Marits, fødselsdag og arveprinsessens første skoledag, ble Politihøgskolens (PHS) avdeling i Stavern offisielt åpnet torsdag 19. august 2010. De 168 nye studentene fant sine plasser i Galeiscenen i galeiskur 14 på Fredriksvern verft i god tid før kl 1000 denne noe regntunge dagen i Stavern. Notabilitetene fant etter hvert sine plasser og presist kl. 10.00 ankom justis- og politiminister Knut Storberget for å foreta den offisielle åpningen.

Politiinspektør Siw Thokle, sjef PHS avdeling Stavern, hadde hele regien på åpningsseremonien. Til tonene fra Oslo politiorkester ble det hele innledet før statsråd Storberget ble introdusert for å foreta den offisielle åpningen av PHS avdeling Stavern. Storberget understreket i sin åpningstale den betydelige innsats som var gjort av Politihøgskolen i Oslo for å kunne få etablert denne utdanningen i Stavern og på Fredriksvern verft på under et år. Årets kull av politistudenter er i alt på 720 studenter fordelt på Oslo, Bodø, Kongsvinger og nå altså Stavern. Han var ikke i tvil om at utdanningen i Stavern ville bli en suksess, slik som også utdan-

ningene ved de øvrige etablerte avdelinger er. Hovedbudskapet til studentene fra Storberget var at «makten må brukes med forsiktighet og med kløkt» og han ønsket de nye studentene lykke til med studiene her i Stavern og den videre tjenesten i Politiet, før han offisielt erklærte PHS avdeling Stavern for åpnet.

Og hvilken åpning det ble! De store dørene i enden av Galeiskuret ble åpnet, Citadellet viste seg i all sin prakt og inn steg Viseadmiralen fra Tordenskiolds soldater og på lyrisk vis ønsket alle velkommen til Fredriksvern verft. Deretter ble det avfyrt fire skudds saluttt til ære for PHS, med den følge at hele galeiscenen ble fylt av kruttøyk. Kanskje en noe tilsiktet tilvenningsøvelse for de nye studentene?

Etter denne «pang» åpningen var det flere hilsningstaler både til studentene og PHS avdeling Stavern. Det fører for langt her å kunne referere alle, men la meg i alle fall få plukke ut noen smakebiter. Sjefen for Politihøgskolen, Hans Sverre Sjøvold, var særs raus i sin takk til alle de som hadde gjort en formidabel innsats for å få etablert PHS i Stavern på meget kort tid. Han understreket

det drivet og trøkket som alle hadde vist og som takk delte han ut blomsterbuketter i stort antall. Han rettet en spesiell takk til regjeringen og statsråd Storberget for den tillit og de rammer PHS hadde fått, og som muliggjorde bla etableringen i Stavern. Til studentene understreket Sjøvold at de ikke bare skal utdannes til politiyrket, men «dannes» inn i politirollen. For å klare dette vil det kreves både flid, dyktighet og hardt arbeide. På tampen av sin

I første rekke ved åpningen; Justis- og politiminister Knut Storberget, Rektor ved PHS Hans Sverre Sjøvold og leder ved PHS avdeling Stavern Siw Thokle. Foto: Rune Josepsen.

tale trakk han fram et sitat fra en tidligere politistudent, et sitat som han ga som råd til de nye studentene: «Det gjelder å holde personlighetsutstyret i orden. Dette gjøres ved jevnlig kontroll og vedlikehold».

Larviks ordfører Øivind Riise Jenssen sa i sin tale til studentene og ledelsen ved PHS, at Larvik kommune er klar til å ta imot studentene og PHS avdeling Stavern og at kommunen vil lytte på spørsmål og forslag fra dem. «En drøm var gått i oppfyllelse» sa ordføreren og kommunen ville gjøre det den kan for å finne gode løsninger på eventuelle utfordringer som måtte komme fra PHS og studentene.

Festningsforvalter Trond Bergan avsluttet seansen på Galeiscenen med å gi en kort beskrivelse av Fredriksvern verft, dets historie og betydning. Bergan understreket betydningen av å ta vare på

de kulturhistoriske verdier på Verftets grunn og håpet at alle ville finne seg til rette her i området.

Det hele ble avrundet med nok et musikkstykke framført av Oslo politiorkester, før gjestene ble invitert til en omvisning på Verftet og studentene fikk sin første innføring i politiyirket i Galeiskur 14.

Alt i alt en meget høytidelig og stilfull åpning av politistudiet på Fredriksvern verft. Så får vi bare håpe at vi kan få beholde dette høgskoletilbudet innenfor vollene på Fredriksvern verft i mange år framover. Planene er at alt skal samles i Oslo, men det er sikkert flere hindre som skal overvinnnes før så skjer. Vi som sokner til Verftet får i mellomtiden gjøre vårt til at PHS finner seg godt til rette på Fredriksvern verft, i Stavern og i Larvik kommune. Så får framtiden vise hvor lenge vi kan beholde dette meget flotte studietilbudet her på Verftet.

Nok en Krum på Fredriksvern verft

Ved Fredriksvern verft har Luftforsvaret fra 1945 til forsvarsgrenen forlot i 2002, utdannede mannskaper, befal og offiserer. Nå, åtte år senere starter en «noenlunde» tilsvarende uniformert grunnutdanning opp her, men nå i regi av Politiet. Værfts-Magazinet ønsker å følge en av de nye studentene gjennom dette tre års løpet som nå starter, og vi gikk oss på Erling Krum.

Erling er tredje generasjon Krum som får sin uniformerte utdanning på Fredriksvern verft. Hans farfar, Reidar Krum, fikk sin utdanning her på slutten av 50-tallet og ble senere en markert offiser i NIKE miljøet. Erlings far, Tore Krum, ble uteksaminert fra befalsskolen på Verftet i 1978, og tjenestegjorde senere ved flere luftvernartilleriavdelinger rundt i Norge. Tores' siste stilling var som basesjef på Bardufoss flystasjon.

Og nå altså Erling Krum som kommer fra Bardufoss hvor han nettopp har dimmitert fra Militærpolitiet hvor han tjenestegjorde som hundefører. Erling sier at han ser fram til noen lærerike år ved PHS. Han liker å omgås mennesker og sier at dette er en av hovedgrunnene til at han ønsker å bli politi. Værfts-Magazinet skal følge Erling Krum i årene framover, og vi ønsker han og alle hans medstudenter lykke til med utdannelsen og oppholdet her i Stavern og i Larvik kommune.

Erling Krum på sin første dag som student ved Politihøgskolen.

Vernede bygninger på Verftet

Tekst: Erling Halvorsen

Vi har nå kommet til Befalsmessen, eller Bradbænken som dette bygget også har vært kalt. Et navn som antakelig stammer fra den tiden da skipsbygging foregikk på Verftet. Bygget ble vedtatt oppført ihht. Kgl.res. av 26. april 1834, men ble sannsynligvis ikke satt opp før i 1840. Dette er en antakelse da en ikke har funnet arkivalier som kan bekrefte årstallet. Bygget ble benyttet som artilleriverksted og ble satt opp helt inntil den nye smien.

Bygget som vi kan se i dag har fått påbygd 7 arker til opprinnelig utvendig form. Og sannsynligvis forlenget med materialer fra Bradbenksbygget på slutten av 1800. Dette var en stor bindingsverkbygning som var kledd utvendig. Det var bygget som en åpen firkant og lå mellom den nye smien og kanalen. Nærmere bestemt på det plenområde vi finner i dag mellom messa og befalsforlegning 1, som det en gang het. I Bradbenksbygget fantes materialboder, snekkerverksted, skomakerverksted, malerverksted, murerverksted, bradbenssal og et kontor. Ordet bradbenk er en eldre betegnelse på sted hvor fartøyer ble kjølhalt og satt i stand. Fra bilder i boken Verftsminner nr 4 side 15 kan vi se bradbanken plassert. Her ser vi også artilleriverkstedbygget, som i dag er messe. Bilde antas å være fra 1860.

Ombygging av artilleriverksted ble foretatt i for-

bindelse med at Krigsskolen tok verftet i bruk som sommerøvingssted på slutten av 1800. 6. okt 1867 utlyste Staten auksjon på en rekke bygg tilhørende verftet, der i blant brabenksbygget. Det sies at de averterte bygninger ble solgt, men det kan godt tenkes at deler av bradbanken ble brukt til restaureringen av artilleriverkstedet til spisesal. Det var nemlig den siste kommandant fra Verftsperioden Finn Wedel Jarlsberg som fikk gjennomført dette før han fratrådte. Denne forandringen antar man skjedde like før 1896, fordi fra da av tok Krigsskolen i bruk Fredriksvern verft. Det var ca 170 mann som hadde behov for både spisesal og festsal på sommertid og major Th. Smith-Christensen, som var kadett sommeren 1896, har gitt en intressant beskrivelse av kadettlivet i Fredriksvern. Han skriver; Vi arrangerte en stor «ballaften». Kadettene fikk låne

høyvogner i omegnen. Disse ble utstyrt med løvverk. Saa for vi rundt i Fredriksvern og hentet det smukke kjønn. Damer fikk vi også fra Larvik. Stor begeistring. Det var minst 120 par. I begynnelsen av aftenen var dansesalen fuld av dansende par. Men ut paa kvelden blev antallet av de dansende stadig mindre. I den herlige sommeraften fandt mange ut at det var hyggeligere aa stikke sig bort, ute paa klip- perne i syd.

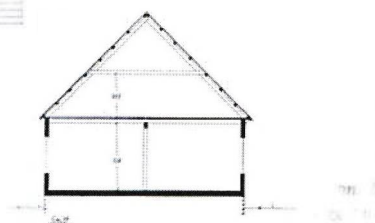
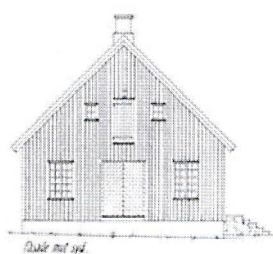
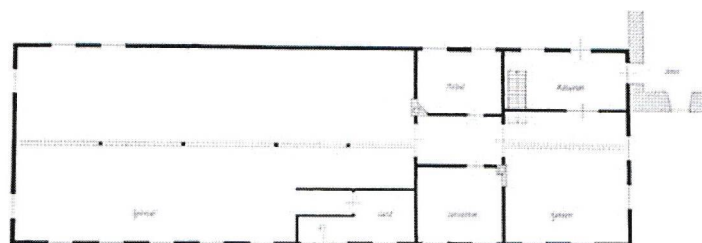
Imidlertid finner vi først bygget omtalt som kadettens spisebrakke i 1934. På denne tid fantes heller ikke de 7 arkene mot vest. Ut fra dette kan en utlede at bygget har fra det ble omgjort fra artilleri- verksted til spisesal fungert som festsal i over 100 år.

Spesielt i nyere tid, da Luftforsvarets befalsskole og Luftkrigsskolen's kadetter hadde tilhold på Verf- tet var bygget både spisesal og fritidsmesse med aktivitetsrom og TV sal i 2. etg. I 1962 ble det fore- tatt utgravinger av kjeller med støpt gulv. Fra sikre kilder er det opplyst at denne kjelleren ble utgrav for hånd. Ett møysommelig arbeid vil jeg tro. På slut- ten av 1970 årene ble det foretatt nye utgravinger og etablert både større garderobe, biljardrom og ny inngang slik som vi kjenner den i dag.

Her finner en også rester fra Forsvarets seneste

tid på verftet med våpenskjold fra de avdelinger som har besøkt verftet. I årene som gikk ble det også foretatt både utvendige og innvendige oppussinger. Det ble blant annet etablert TV-rom for røykere i 2.etg. Nye vinduer og ny teglstein er blitt lagt, på 1990 tallet. I 2008/09, fikk også baren en ansiktsløf- ting i tillegg til at selve spisesalen har fått ny belys- ning. Bygget brukes fortsatt til bespisninger i fm selskaper inntil 100/120 stk og fritidsmessen brukes av Justissektorens Kurs og Øvingscenter og denne høsten antakelig også av Politiskolestudentene som starter sin 3.årige utdanning her ved Verftet.

Skisser av opprinnelig bygg.

Fredriksvern saluttbatteri – en saga blott?

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Værfts-Magazinet har ved noen anledninger omtalt aktiviteten til Fredriksvern saluttbatteri – kanonbatteriet fra HV-01 som sørger for at det salutteres på Verftet på offisielle flagg -og høytidsdager; det være seg 17. mai eller kongelige fødselsdager. Dette har etterhvert blitt en tradisjon i Stavern, og stedets befolkning nærmest valfarter til Fredriksvern verft på saluttdagene. Stor var derfor skuffelsen da beskjednen kom fra Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT) om at saluttplikten ved Fredriksvern verft skulle opphøre fra 1. juli i år. FAKT hadde et «kanon» underskudd i 2009 og dette skal spares inn i 2010. Fredriksvern saluttbatteri, sammen med flere lignende avdelinger på andre nasjonale festningsverk, mistet dermed saluttplikten i innsparingens tjeneste.

Flere miljøer i tilknytning til Verftet mente at dette var for ille. Det at det ikke lenger skulle salutteres fra Verftet hørte på ingen plass hjemme. Kontakter ble knyttet på tvers av flere miljøer i den hensikt å få opprettholdt salutten på Verftet. Foreningen

Glade dager i Stavern stilte økonomiske midler til disposisjon, og foreningen Tordenskiolds soldater påtok seg oppgaven med å saluttere på Kronprinsens fødselsdag tirsdag 20. juli.

Og kl 1200 denne dagen smalt det igjen fra vollene på Fredriksvern verft. Under ledelse av «Viceadmiral» Per Olav Hauge i Tordenskiolds soldater og med Fred Folvik som kanonkommandør, stilte 7 soldater opp med 4 kanoner som avga 21 skudd til ære for vår Kronprins Haakon Magnus. I sine fargerike uniformer og under myndig kommandogivning, var det en flott saluttoppvisning et 50 talls tilskuere fikk oppleve i området ved Geværgalleriet. Dette var tydeligvis ikke noe utfordring for Tordenskiolds soldater ved Fredriksvern verft. Utfordringen blir å få dette til på permanent basis. Til det behøves de nødvendige samarbeidspartnere, et økonomisk fundament og ikke minst et fravær av personer som ønsker at dette ikke skal finne sted i framtiden. Kan jeg få fremme ideen om «Fredriksvern saluttbatteri's venner»?

*4.juli var kanonene tause
ved Fredriksvern saluttbatteri.
Ingen salutt for vår Dronning
Forsvaret hadde ikke mer å gi.*

*Men 20. juli det smalt,
igjen fra Værftets voll.
Til ære for vår Kronprins;
en salutt fra soldatene til Tordenskiold.*

Den kulturelle skolesekken

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

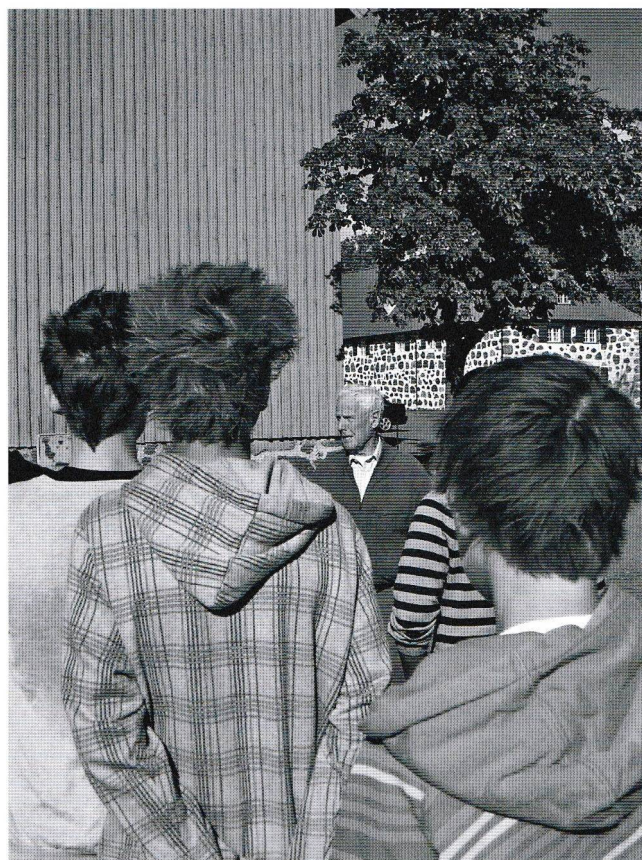
Hver høst, i mange år, har Fredriksvern Verfts Venner hatt besøk av ungdoms-trinnet fra alle skolene i Larvik kommune. Dette som en del av «Den kulturelle skolesekken».

Dette var også tilfellet i år. I uke 36 og 37 fra 6 til 14 september, var knappe 600 elever og lærere fra alle 9. klassene på ungdomstrinnet innom Verftet for en økt med historien om Fredriksvern verft, formidlet av entusiastiske og ivrige medlemmer fra vårt guidekorps. Værfts-Magazinet besøkte opplegget tirsdag 7. september før lunsj, og da var Peter Nissen og Finn Otterstad fullt opptatt med å formidle Verftets historie til noen som på undertegnede virket som lydhøre elever. Disse kom fra Mesterfjellet ungdomsskole, klassene 9 A og B, og en av kontaktlærerne, Skalleberg virket fornøyd med opplegget. Han fortalte at det varierende hvor denne skolen dro med elevene på slike «Kulturesekkopplegg». Et år kunne det være «Her-

regården», et annet «Norsk design», eller som i år, Fredriksvern verft. Det er økonomien og Kulturkontoret i Larvik kommune som bestemmer opplegget for den enkelte skole. Skalleberg sa at dette er en populær aktivitet for både elever og lærere. Man får et avbrekk i den vanlige skoledagen, og får kunnskaper om kulturelle aktiviteter i distriktet. For Fredriksvern Verfts Venner er dette også en kjærkommen aktivitet. Vi får formidlet Verftets historie, som er en av våre hovedoppgaver, til en større gruppe i løpet av et forholdsvis kort tidsrom. I tillegg må det nevnes at medlemmer av «Spaserstokken» i samme tidsrom fikk tilsvarende orienteringer. Det er derfor all grunn til å sende en stor takk til våre guider, Hans Støvern, Finn Otterstad, Oddny Sande, Jan Olav Eriksen, Dyveke Bast, Peter Nissen, Jan-Egil Fjeld og Per Inge Olsen som alle tok seg av den rent praktiske kulturformidlingen om Verftets historie til kommende generasjoner, samt til noen eldre. Well done.

Finn Otterstad orienterer om Verftsmodellen.

Peter L. Nissen forteller om bygninger på Verftet.

Værftsbilder sommeren 2010

Åpningsparaden Glade Dager entrer via Verftsporten.

Vestfolds nye fylkesmann Erling Lae åpner Glade Dager i Stavern 26. juni

En staut gjeng fra Tordensiolds soldater saluterte under åpningen av PHS 19. august.

Svarstadindianerne inntar Verftet 26. juni.

Full fres på sykkel på Verftet.

Prosjekt Orlogsbriggen «Fredriksværn»:

Om å revitalisere skipsbyggeaktiviteten på Fredriksvern Verft – Hvor lang er vi kommet?

Av Dag Oscar Oppen Berntsen

«Visste du at det var bygget store krigsskip nede på Fredriksvern?» spurte Yngve Rakke meg en nydelig vårdag vi satt med beina i vannet rett på utsiden av Galeiskur 14. «Nei...» svarte jeg nølende. Jeg visste jo om galeiene men ingenting om hva som ellers var bygget på verftet – og fremfor alt – jeg visste ingenting om at den gryende galskapen i Rakkes hode skulle materialisere seg i et prosjekt som skulle lenke meg til PC, skrivebord og en endeløs rekke av maritim-historie i årene som kom – men det skulle ta mange år før vi kom dit...

Det var i 1992 at Yngve Rakke nevnte skipet Orlogsbriggen Friderichsværn for meg første gang. Som en handlingens mann fikk han få år etter bygget en modell slik at alle kunne få se hva som hadde forgått nede på verftet. Modellen er utstilt i Sjøhistorisk Magasin. Tankene om å bygge en fullskala replika av orlogsbriggen inne på verftet begynte også så smått å ta form, slik mange andre skipsfartsnasjoner var i gang med.

I 2002 kom den urovekkende beskjeden om at Forsvaret trakk seg ut av Fredriksvern verft for godt – det skulle aldri mer være militæraktivitet ved anlegget!

For å sikre en verdig etterbruk av verftet ble det på initiativ fra Svend Johansen etablert et styre for en stiftelse kalt Orlogsbriggen Fredriksværn bestående av: Olaf Klunderud (leder), Bjørn Melleby (sekretær), Charlotte Jørgensen (grafiker og designer), Svend Johansen, Yngve Rakke og Eric Sandmæhl. Den bærende ideen til styret var å bygge en replika av Orlogsbriggen Friderichsværn av 1814. Etter hvert ble styret komplettert med undertegnede og Dag Fjeldstad¹. Sistnevnte skulle vise seg å være et funn for styret. Fjeldstad hadde sin yrkesfaglige bakgrunn innen snekkerfaget, men hadde også seilt ute både på handelsflåten og på Christian Radich. Han hadde utført oppdrag for riksantikva-

ren både på hus og skip og han hadde konstruert og tegnet byskipet for Stavanger Marcille Rieber en skonnertbrigg på 360 tonn! Med sin fagkompetanse inntok Fjeldstad en naturlig sentral posisjon i styret som «hoffleverandør» av dokumentasjon og rapporter.

I løpet av de første to – tre årene ble det utarbeidet rapporter og samlet dokumentasjon som danner grunnlaget for prosjekteringen av et nytt verft i gammel stil og Orlogsbriggen. Dokumentene beskriver også etterbruken av samme. Til sammen ble det utarbeidet et 20-talls rapporter på til sammen 850 sider. Ved siden av all teknisk dokumentasjon om briggen og verftet omfatter dette også markeds- og bransjeanalyser utarbeidet av Siw Aleksandersen og Monica Lill Svendsen (Diplomoppgave BI, Sandefjord), prosjektering/dimensjonering av propel-

¹ Sittende styre i dag er: Runa Strand, Ola Mjelde, Karsten Bjerklio, Julian Hicks og Dag Oppen Berntsen.

mot piratvirksomheten utøvet av Nordafrikanske stater, så forstår man at rollene til både verftet og skipet ikke har vært ubetydelige.

Nå er jobben gjort med hensyn på å fremskaffe dokumentasjon og prosjektet er solid forankret lokalt og regionalt. Nå gjenstår siste fase før spaden kan stikkes i jorda. Riksantikvaren har saken til behandling og signalene så langt er positive – dvs. at man finner plasseringen av aktiviteten syd for galeiskurene som best egnet og man åpner for at enkelte bygg kan bygges i tidsriktig stil (tidlig 1800-tall) dog med det forbehold at mønehøyden ikke overstiger eksisterende bygningsmasse. Dette må riktignok saksbehandles før de endelige vedtak fattes.

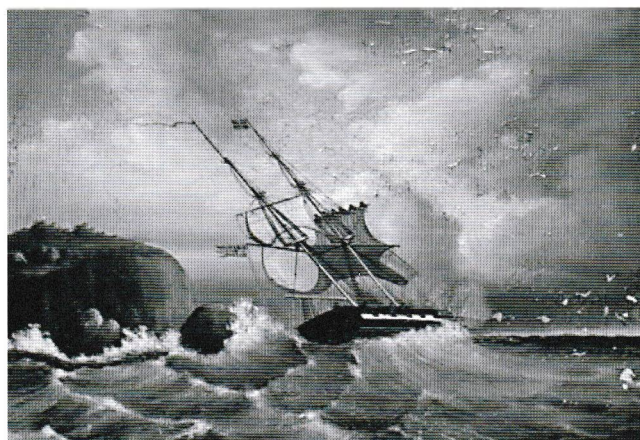

Byråkratiet i Larvik kommune har nå tatt tak i prosjektet og jobber med å samle de riktige fagpersonene for å kunne løfte prosjektet inn på Stortinget som en egen budsjettpost. Kapitalbehovet er i størrelsesorden 15 mill NOK/år i ti år fra byggestart. Etter dette er prosjektet selvfinansierende og skal da driftes som et kombinert verft for vedlikehold og restaurering av fartøyer og publikumsattraksjon. Denne type opplevelsesnæring er den raskest vok-

sende næring i Europa som sysselsetter over 8 mill. personer og omsetter for mer 335 milliarder euro pr år. Det er nå kommet nye nasjonale føringer om at midler vil bli prioritert gitt til historieprosjekter som generer ny virksomhet og vitaliserer næringslivet i regionen og nasjonen ved at det dannes en ny form for opplevelsesnæring spunnet rundt historieformidling, tradisjonelt håndverk, utdanning, verkstedsvirksomhet og omsorgsarbeid. Som en parallell kan nevnes at replikaskipet Göteborg i Sverige kostet 600 millioner å bygge og genererte i løpet av sin tur fra Göteborg til Kina forretningskontrakter til en verdi av 4,2 milliarder SEK!

For å gjøre litt andre ting enn bare å holde foredrag og produsere viktig dokumentasjon har styret besluttet å sette i gang med mer praktisk aktivitet. Vi har fått midler fra Sparebankstiftelsen til å bygge to replikaer av sjefssjaluppen som hang i davit på hekken av orlogsbriggen Friderichsværn. Sjaluppene gir plass til 10 mann ved årene (5 par årer), to master og tre seil (Fokk, Storseil og Mesan). Materialer er allerede innkjøpt og bygging starter i høst. Dette kan vi skrive mer om i neste Værfts-Magazin.

For styret Stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksværn
Dag Oscar Oppen Berntsen (Styreleder)

Tyttebærkrigen

Av Peter L. Nissen

Krigen mellom Danmark/Norge og Sverige i tiden 24. september 1788 til 9. Juli 1789 huskes ikke primært for de vundne slag og store erobringer. Kanskje heller for de manglende forberedelser, dårlig utrustning og sviktende forsyninger som førte til at soldatene etter sigende måtte ty til hva skogen hadde å by på for å livnære seg. Og siden felttoget foregikk om høsten i bærsesongen ble tyttebær og andre bær et kjærkomment kosttilskudd, noe som førte til at krigen på folkemunnet ble kalt tyttebærkrigen.

Svenskene på sin side kalte krigen for Teaterkriget, fordi den etter deres oppfatning, i hele sitt vesen, nærmest ble å sammenligne med et skuespill der manus og regi var lagt av Europas stormakter. For Staverns vedkommende skulle dette såvisst ikke komme til å framstå som noen teaterkrig.

For å få sammenhengen i det hele må vi gå litt tilbake i historien.

Helt siden Gustav III kom til makten ved sitt statskupp i 1772 hadde man i Danmark/Norge hatt en begrunnet frykt for krig med Sverige, idet hans klart uttalte ønske under hele hans regjeringstid tid var å ta Norge. For å møte denne trusselen ble det i Kongeriket, naturlig nok, gjennomført en gradvis opprustning av eksisterende anlegg. I Stavern kom dette til syne gjennom oppføring av det nye proviantmagasin (Kadettbrakk) i 1773, krutt tårnet i 1777, og i 1787, altså året før krigsutbruddet, sykehuset, et grep som meget snart skulle vise seg å bli av den største betydning. Den fremskutte fortifikasjonslinje med blokkhusene, og tømmerpalisade påbegynt 1788, må vel, uten at jeg har kunnet dokumentere det, også sees på som tiltak framtvunget av den daværende akutte situasjon.

Etter at tiltagende nasjonale strømninger i Norge, alle fall foreløpig hadde fått Gustav III til å legge sine planer om erobring av Norge på is, gikk han 1778, i stedet, i strid med konstitusjonen, og meget mot folkets ønske, til krig mot Russland i den hensikt å ta tilbake områder som var tapt i tidligere kriger. Om Gustav III ikke hadde ønsket krig med

Karl von Hessen.

Danmark/Norge fikk han det i alle fall nå. Allerede i 1773 hadde nemlig Russland, og Danmark/Norge, inngått en avtale, den såkalte «evige allianse», der de to landene lovet hverandre gjensidig hjelp i tilfelle av et svensk angrep. Konkret betød dette for Danmark/Norges del innsetting av opp til 12000 mann, 6 linjeskip og 3 fregatter. Denne forpliktelse krevde nå Katharina II innløst, og krigen mot Sverige var et faktum.

Det ble besluttet å gå inn i Sverige med en styrke fra norsk side mot Bohuslen, for siden å avansere mot Göteborg der de skulle forenes med den danske styrke fra Skåne. Den norske hovedstyrke bestod, ifølge O. A. Øverlands Norges Historie av 1896, av 4 feltbrigader, 10 Dragoneskadroner, det nyopprettede Norske Jegerkorps og 3 feltbatterier. Styrken ble ledet av prins Karl av Hessen, som også hadde med kronprins Fredrik i sin stab. Styrken rykket over grensen 23. september, og tok seg uten vesentlig motstand forholdsvis raskt fram mot Kvistrum bro, der svenskene hadde forskanset seg med en styrke på ca. 800 mann, ledet av ob.ltn. Friherre Adolf Funck.

Det tok prins Karl ca. 3 kvarter å bryte igjennom de svenske stillingene hvorefter svenskene overga seg. Det ble tatt ca. 650 krigsfanger og diverse utstyr som ble transportert til Strømstad, og derfra videre til Christiania. På norsk side var tapene 5 mann. Det skulle vise seg å bli de eneste tapene under dette felttoget. Tapene skulle imidlertid komme på en helt annen og ikke så gloriøs måte.

Fra Kvistrum bro rykket de norske styrkene fram mot Uddevalla som ble inntatt uten motstand. Etter en kort konsolidering der fortsatte prins Karl marsjen videre mot Gøteborg, der han måtte stanse opp for å vente på sitt artilleri som skulle komme sjøvegen, men som dessverre, viste det seg, var sterkt forsinket.

På dette tidspunkt grep imidlertid det engelske og preussiske diplomati inn på svensk side. Under trusselen om at den engelske flåte ville gå til aksjon, samtidig som preussiske styrker ville gå mot Holsten dersom fiendlighetene ikke opphørte, ble prins Karl tvunget til å inngå våpenhvile, foreløpig for en uke fra 9. oktober. Senere ble denne utvidet med 4 uker, hvorunder samtlige norske styrker skulle trekkes tilbake over grensen ved Svinesund. Det var da vanskelighetene begynte å melde seg.

Allerede under den første våpenhvilen hadde svenske marinestyrker avskjært en dansk/norsk konvoi på 22 skip med proviant og utstyr til de norske styrkene. Dette gjorde det uhyre vanskelig for nordmennene som allerede på forhånd var mangelfullt utstyrt, og forklarer mange av de problemer styrkene etter hvert kom opp i under det strabasjose og forserte tilbake toget mot grensen. Allerede tidlig begynte sykdom å melde seg, under dette en ondartet tyfus som spredte seg med stor hastighet, og med høy dødelighet. Mens man under krigsoperasjonene hadde mistet kun 5 mann, kom sykdommen, før epidemien ebbet ut rundt juni måned året etter, til å kreve mellom 1500 og 3000 liv.

Også Stavern måtte ta sin del. Allerede fra starten ble Verftet en gjennomgangs-

leir for bataljonene fra de sør og vestlandske regimentene på vei mot sammendragingsområdene i Fredrikstad. Den første kom primo august, og ble for en tid innkvartert i Stavern. Innen måneden var gått kom det en til, og den 3. dje kom 9. sept. De måtte innkvarteres i omegnen av Larvik og Stavern. Det ser ut som om alle 7 feltbataljonene fra de Vest-erlandske og Bergenshusiske regimentene passerte gjennom her. For å understøtte dette ble Garnisonen forsterket med 140 mann, hvilket vel heller ikke gjorde forlegningssituasjonen noe lettere.

I november kom de samme styrkene tilbake til Stavern, nå på vei vestover. Med sykdom allerede florerende, og med den tette innkvartering som ble påtvunget, er det ikke å undres over at sykehuset med sine 90 senger allerede i november ble for litet, og at syke måtte forlegges både i barakker og privat. Beretningen om sykdommen gir i det hele et nokså trøstesløst inntrykk. Det døde 3-4 mann pr dag. I Prizier bataljonen, en bataljon av de Bergenshusiske regimenter, som ble liggende i Fredriksvern vinteren over for arbeide på festningsverkene, var ca. 50 % av styrken temporært ute av funksjon på grunn av sykdom. Prins Karl av Hessen, som etter våpenstillstanden i november ble mottatt med begeistring i Christiania, fikk se medaljens bakside da han på et møte med kommandør Grodtschilling på Fredriksvern verft i desember ble konfrontert med de belastninger og økonomiske problemer felttoget hadde påført verftet så vel som det sivile samfunn. For prins Karl muligens et intermeso bare, på hans ferd videre mot København og store festligheter der. For Stavern den grelle virkelighet i kjølvannet av en krig hvis konsekvenser man måtte slite med i lange tider fremover.

Kronprins Fredrik holder revy over livgarden til hest på Københavns felled.

Maleri fra ca. 1790 på Rosenborg slott, København.

Norske lette infanterister i uniformer fra 1788 (til venstre) og to skiløpersoldater i uniformer fra 1774. Tegning i Hærmuseet, Oslo

Også flottiljen ble selvfølgelig rammet. Dens oppgave hadde vesentlig vært konvoiering av troppe-transporter, samt sikring av proviant tilførselen til hæren i Bohuslen. Da flottiljen vendte tilbake til Fredriksvern i midten av november hadde sykdommen allerede grepet godt om seg. Matrosene ble derfor sendt hjem omkring 1. desember, med beskjed om ikke å ta hyre, men være i beredskap på kort varsel.

For galleiene ble krigen deres svanesang. Det var allerede da Galleibyggingen startet røster som hevdet at båttypen var utdatert og lite egnet for operasjoner i våre farvann, og at det burde vært satset på mer tidsriktige og fremtidsrettede båttyper. Det korte felttoget ga på en måte skeptikerne rett. Transportskipene ble forsinket og forsyningene nådde aldri fram. Selv om vel ikke galleiene alene kunne lastes for miseren med oppbringelsen av de tidligere nevnte 22 forsyningskipene ble deres underlegenhet under sjøkrigsoperasjoner av denne type så vidt klart demonstrert at det ikke lenger ble satset på bygging av galleier. Kritikken rammet dog ikke Fredriksvern verft, som etter flåteranet i 1807 igjen var i full sving med nybygging, denne gang med andre båttyper, kanonjoller og kanonsjalupper.

Tyttbærkrigen står vel for mange nærmest som

en parentes i norsk krigshistorie. Men den bør være interessant for oss i Stavern fordi Fredriksvern verft ble så sterkt engasjert og rammet. Læreboksmessig demonstrerte den i alle fall en viktig ting, nemlig hvor katastrofalt det kan gå når logistikken er mangelfull, og støtteoperasjonene svikter.

O. A. Øverland har gitt en beskrivelse av det hele som kan passe som en avslutning.

I hvorvel der under det korte felttoget kun hadde vært udgydt lidet blod, hadde det dog krævet mange menneskeliv på grund av Hospitalerne slette indretning, Lægernes udugelighet og samvittighetsløshed, Autoriteternes mangel på konduite, og først og sist troppernes bedrøvelige Udstyr, der var over alle grænser slet og elendig.

Man kunne være fristet til å tilføye. Six transitt gloria mundi.

Kilder

O. A. Øverland, *Illustrert Norgeshistorie*, 1896

Sjømakt i Nord.Europa 1500-1800

Kommandør E. K. Olafsen, *Vi blar i det gamle Fredriksverns arkiv*.

Kari Korsdal og Hans Styøvern, *Fredriksvern 1750-2000*

I 1961 kom det en ny rekrutteringsbrosjyre for å få søkere til befalsskoleutdanningen i Stavern. En god del av våre lesere husker sikkert denne og for noen var den kanskje utslagsgivende for at man søkte opptak. Vi gjengir her to bilder fra brosjyren. Offiseren som går gjennom porten på forsiden er Lt Karsten Strandenes, men vi skulle gjerne ha visst hvem den andre offiseren på bildet er.

Etter Luftforsvarets behov vil sersjantbefalet kunne bli pålagt spesialopplæring for tjeneste som:

operasjonsspesialist, GCI-/GCA-kontrollører, sambandsspesialist, forsyningsbefal, sanitetsspesialist og spesialutdannelse for tjenestegjøring som troppsbefal ved artilleri- og NIKE-oppsetning, eventuelt annen sær opplæring.

En slik tilleggsutdannelse vil bli av ca 2–3 måneders varighet og vil bli gitt uten ekstra tjenesteplikt.

Videregående
utdannelse ved LBAS
— offiserslinjen
og Luftkrigsskolen

Etter minimum 1 års tjeneste etter avlagt eksamen på sersjantlinjen, kan befal med realskoleeksamen søke om videre utdannelse på EBAS, offiserslinjen. De som har eksamen artium vil kunne søke om opptak på Luftkrigsskolen og får karrieremuligheter som bestemt for krigsskoleutdannede offiserer.

14

Tennisbane ved Fredriksvern verft

Det er ikke sikkert alle vet at det har vært to tennisbaner ved Fredriksvern verft. Den første banen sto ferdig så tidlig som sommeren 1918. Den sommeren herjet spanskesyken blant krigsskolekadettene og de som ikke var blitt syke ble satt til leirarbeid. En av oppgavene var å gjøre ferdig en tennisbane bak Vinkelbrakka. Venneforeningen har bilder i sitt arkiv som viser at banen fortsatt lå på samme sted i 1935. Den andre banen var det idrettsoffiseren, løytnant Harry Boye Karlsen, som tok initiativet til i 1956. Banen skulle ligge mellom Befalsmessa og en ekstysk garasje (i dag ligger det en forlegning på samme sted). Boye Karlsen sto selv for en del av arbeidet med å opparbeide banen. Blant annet klarte han å få tak i gratis slag som ble brukt som banedekke da det var om å gjøre å holde kostnadene nede. Det gikk enda lang tid

før banen var spilleklar. Så sent som våren 1958 manglet det fortsatt nett, merkemaskin, baller og racketer og det ble søkt Forsvarets idrettsråd om kr 1500.- til finansiering av dette utstyret. Ikke alle var like begeistret for at banen skulle ligge akkurat der. Vi refererer fra et leserinnlegg i «Sprenggranaten»: *Hadde det ikke vært en ide å plassere den ut på sletta et eller annet sted. Det er sikkert en plass der som kunne egne seg like godt og kanskje bedre. Tenk hvor pent det kunne bli utenfor befalsmessa med et blomsterarrangement med gressplener i stedet for en tennisbane med høye nettinggjerdar rundt. Tenk over saken før for meget arbeid blir gjort.*

Banen ble bygget, men den besto ikke så lenge. Det ble blomster og plener slik denne leseren ønsket. Kanskje er det noen av våre lesere som kan fortelle oss når banen forsvant?

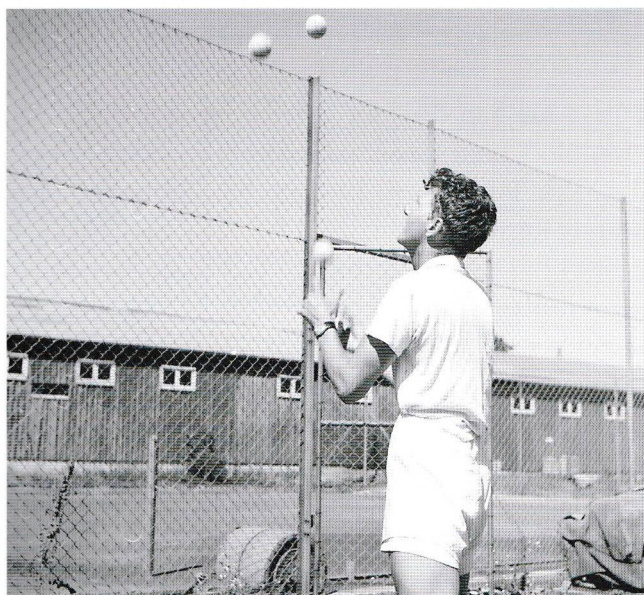

På dette bildet fra midten av 1930-tallet er tennisbanen bak Vinkelbrakka godt synlig.

Boye Karlsen og Holberg Olsen (juli 1958)

Holberg Olsen i aksjon (juli 1958). I bakgrunnen den ekstske garasjen (Briesenhalle) som ble revet i 1960-62.

Potetdyrking på verftsområdet

Et brev fra 1917 viser at det ikke bare har pågått militær virksomhet på Forsvarets eieendom i Fredriksvern. Området har også blitt brukt til mer «matnyttige» aktiviteter.

000
Krigsskolen.
J.Nr. 32/.

Kristiania den 29. mars 1917

Potetdyrking, Fredriksvern.

Forsvardepartementet har under 28. da. tilkrevet Krigsskolen esaledes:

"I anledning av det ved Krigsskolens paatagning av 17. mars d.a. indsendte antraende av 15. næstfr fra Fredrikverns herred finder Departementet efter omstændighederne at kunne samtykke i at herredet av Krigsskolen uten skrift anvise enkelte mindre omraader av gvelaeterrennet i Fredrikvern for anvendelse til potetdyrking.

Det er Departementets forutsetning, at der anvise esaldanne omraader, som kan avtaas uten væsentlige ulemper for gvelserne, samt at tilladelsen kun gjelder indværende aar. Videre gaar Departementet ut fra at herredet, naar Krigsskolen forlanger det, planerer og tilsær de benyttede omraader i fornøder uttæking ved grefre?

Hvilket herved veddeles idet arealerne vil bli anvist esarsart dertil er anledning, antagelig 10. april.

F. O. Brandt

Til slutt en oppgave for våre lesere. Hvem er disse to herrene ved Kanalbroen? Bildet er trolig fra siste halvdel av 1940-årene. Har du forslag ring 93266620 eller send e-post til post@fvv.stavern.no

Kommandersersjantrummet i Kadettbrakka

Tekst: Jahn H. Schipsted • Foto: Krigsskolen/Jahn H. Schipsted

Værfts-Magazinet har nå kommet til person nr. 3 i serien om tegningene i Kommandersersjantrummet.

Jean de Beauval Michelet, født 29. august 1908 i Oslo og døde 30. desember 1998 i Oslo.

Han var en offiser (kaptein) og deltaker i kampene i Sør- og Nord-Norge.

9. juni 1940 deltok han i overgivelses-forhandlingene ved Bjørnefjell. Den 28. oktober 1941 ble han arrestert som politisk fange og ført til Møllergaten 19. Han ble løslatt 13. desember samme år.

23. juni 1943 ble han igjen arrestert som politisk fange og sendt til Grini med fangenr. 8079.

Han ble tatt av Gestapo for avd. IVEI Schwedenflucht, Schweden-Ruckkenrer vorbeugende Abwehr. Romertall betegnelsen referer til den tyske oppdeling av sakene fra Gestapo. Han ble videre sendt til Schokken 22. juli som fangenr. 1652(287). Deretter ble han overført til Grune, Schilberg og i 1945 ble han overført til Luckenwalde. Under oppløsningen i Tyskland våren 1945 flyktet han og kom i mai til Oslo via Paris og London. Han avsluttet sin

militære karriere som major, ble senere forfremmet til oberstløytnant.

I 1948 var han soussjef i treforedlings-bedriften Union hvor han senere ble administrerende direktør.

1961-64 var han direktør for Borregaards datterbedrifter i Sverige.

I 1964 ble han direktør i Årdal og Sunndal Verk. Han ble i 1966 Generaldirektør i Årdal og Sunndal Verk. Fra 1972 til 1980 var han formann i Forsvarets Rasjonaliseringsråd. Han har hatt en rekke tillitsverv i norsk næringsliv bl.a. som mangeårig styreformann og senere formann i bedriftsforsamlingen i Saugbruksforeningen. Han har også vært formann i Forsvarsmuseets Venner og i International Wine and Food Society i Oslo. Han har blitt slått til ridder av 1. klasse av St. Olavs Orden og innehadde i tillegg til deltagermedaljen og Militære Tidsskrifts sølvmedalje flere utenlandske ordener.

Kilde Johan Wilhelm Michelet

55 års-jubileum

Tekst: Per Inge Steien • Foto: Kjell R. Bugge

Helgen 20. til 22. august feiret kull 9 ved Luftvernartilleriets Befalsskole sitt 55 års-jubileum. 23 elever av totalt 57 uteksaminerte, sammen med skole-sjefen Adolf Aadnesen og nestkommanderende i skolebatteriet Martinius Stray, hadde funnet veien tilbake til Stavern denne helgen.

5 rekke f.v. Leif Webenstad Johannesen, Per Woie, Arild J. Krabbe-Knudsen, Peder Solem

4 rekke f.v. Tor Oddvar Nonseid, Gunnar Melbye, Jostein Singstad, Tore Thorbjørnsen

3 rekke f.v. Åge Iversen, Asbjørn Tevik, Sverre Olav Bjune, Johannes Ludvig Sorknes, Rolf Fesche, Leif Bjørnar Walle, Ola Kind

2 rekke f.v. Eirik Svein Sjømæling, Martinius Stray, Bjørn L. Hellestveit Bache, John Lønø, Johan Meyer Fause, Harald Ø Gammelsæther

1 rekke f.v. Adolf Aadnesen, Per Inge Steien, Knut Næsvold

Krigsminnesmerket i Stavern 17. mai 2010

Ved Finn Otterstad

Medborgere og venner
Jeg føler og kjenner
Her inne – et minne
om alle dem
som med freden og friheten
kom hjem – i Mai 1945.

Det ble feiret.
Okkupasjonsmakten var beseiret
ved hjelp av – norske sjømenn
som trosset U-båtjakten
og sikret frakten
over de åpne hav !

Men - under Annen Verdenskrig
ble også noen igjen.
Om dette skrev Nordahl Grieg:
«Over de dødes rike
står luften ukrenkelig ren

det er som å splitte et vennskap,
hvis vi vil nevne en.
Vi kjenner dem, mann etter mann,
og med vårt liv må vi huske:
at slik er vårt Fedreland.»

For Norge var – tapslisten hard
Mer enn – 5000 sjømenn
fra Stavern tretten
som ofret sitt liv for freden,
for at vi skulle oppleve gleden
å leve i friheten.

17. Mai-komiteen legger ned
i år, som i fjor,
blomster på dette sted
hvor, det står:
«Her skal vi minnes de døde
som ga sitt liv for vår fred»

